

Demokrasi, katılım, katılımcı demokrasi üzerine düşünmek

Demokrasi karın doyurur mu? Demokrasi kötülükleri önleyebilir mi? Ülke olmadı diyelim, kent düzeyinde, küçük topluluklar düzeyinde işleyebilecek/ sürdürülebilir bir şey olsaydı, kent insanının icat ettiği ve milattan epey önceki yüzyıllar boyunca uyguladıkları demokrasiden buraya mı gelirdik?

Akın Atauz

09/03/2024

aatauz@yahoo.com

Bunca yoksulluk varken, bunca savaş, bunca şiddet, bunca ölüm, bunca acımasızlık ve açlık, bunca hırsızlık ve yağma, bunca ayrımcılık ve eşitsizlik... Bunca avcılık ve hayvanlara-bitkilere, derelere-dağlara ve toprağa-tohuma ihanet ve düşmanlık varken “sen nasıl oluyor da hala demokrasi gibi bir lüks ya da olmayacak bir şey üzerine yazıyorsun” diyebilirsiniz. Ya da olmasıyla olmamasının hiçbir farkı olmayacak, düzgün işler gibi görünse de bozulacak ve dejenere olacak demokrasi neden önemli olsun? Demokrasi karın doyurur mu? Demokrasi kötülükleri önleyebilir mi? Demokrasinin anavatanları olan **İngiltere**’de, **Fransa**’da ve **ABD**’de gördüklerimiz bir farstan ya da acıklı güldürüden öte bir şey mi?

Hadi ülke olmadı diyelim, kent düzeyinde, küçük topluluklar düzeyinde işleyebilecek/ sürdürülebilir bir şey olsaydı, kent insanının icat ettiği ve milattan epey önceki yüzyıllar boyunca uyguladıkları demokrasiden buraya mı gelirdik?

Eğer bu sorun üzerine düşünmekteyseniz her birinin yanıtı ya da tartışılabilir düzeyde farklı bir açıklaması var elbette. Ama böyle bir tartışmaya girmeden bu defa da soruları

tersinden soralım: Eğer gerçekten bir demokrasi olsaydı **AKP** çeyrek yüzyıldır iktidarda olabilir miydi, Amerika’da “kayıkçı döküşü” biçiminde devam eden seçim yarışı böyle mi olurdu? **Hitler, Netanyahu** seçimleri kazanıp iktidara gelebilir miydi ya

da **Putin** sonsuza kadar despotluğunu ilan edip, komşularına saldırabilir miydi?

Hatta **Mimarlar Odası Ankara Şubesi**’nde turuncu liste kazanabilir miydi?

Bu tür sorulara nasıl yanıt verilebilir? Sanırım verebileceğimiz tek yanıt “eğer o ülkelerin halkları bu tür oluşumlara izin veriyorlarsa olur, izin vermezlerse olmaz” olacaktır. Peki, izin vermeyecek ya da verdiği izinlerin nasıl kullanıldığını izleyecek bir halk olabilir mi, olacaksa bunu nasıl, hangi ortamda yapabilir?

Demokrasi, ama nasıl?

Bu ortamın, bu politik iklimin ya da ideolojik atmosferin adı da demokrasi olacaktır.

Ancak bu defa da “nasıl bir demokrasi?” sorusunu yanıtlamamız gerekecek.

Demokrasinin içinde demos’un yerini milattan 8-7-6 yüzyıl önce bu topraklardaki kentleri yönetirken kendi koşullarına göre deneyimlemiş olan Anadolu kardeşlerimiz veya aynı yurdu/ coğrafyayı paylaşmış olduğumuz anlamda yurttaşlarımızdan başlayarak incelemek için gecikmiş olabiliriz. Ama yine de çok geç değil. Başka koşullar, başka konjonktür ve başka bir değerler sistemi içinden bugüne katılımcı demokrasiyi ya da despotik ülke/ kent yönetimlerini gözden geçirmek/ karşılaştırmak kuşkusuz önümüze çok kapsamlı ve aynı derecede çok ilginç pencereler açacaktır. Ancak bunu çalışma programımızın bir köşesine yazmakla yetinmek durumundayız.

Şimdilik sadece belediye seçimleri kadarını düşünmekle yetinebiliriz. Kentlerin hemşerileri olarak adaylardan daha da çok adayların bağlı olduğu siyasi örgütlerden, programlardan neler bekleyebiliriz/ neler beklemeliyiz? Bir hemşeri olarak bu programların oluşumuna katkıda bulanabilseydik bu programlara nelerin girmesini isterdik?

Dahası, seçimi kazanan herhangi bir belediye yönetiminin yaptıklarını ve yapmadıklarını nasıl izleyeceğiz/ değerlendireceğiz? Kendimizi şimdiden kaynakları nasıl kullandığı veya kullanmasının kamusal yarar sağlanması açısından daha doğru olabileceği üzerine bir tartışmaya hazırlamalıyız. Bizden başlayacak tek yönlü bir “katılım” anlayışını benimsemek ve belediyeleri çeşitli türlerde katılımımıza zorlamak belki hiçbir pozitif kazanım sağlamaz; ama yine de kazanabileceğimiz şeyler var.

*

Yönetimleri demokrasiye ve katılıma zorlayan direniş süreçlerini çeşitli nedenlerle ve dolayısıyla, güçlüklerle ya da çok daha fazlasıyla yaşamış olanlar, bu bilgilerini ve deneyimlerini bir araya getirerek belki çoğaltabilirler. Türkiye’de katılımcı demokrasinin gelişmesi için kuramsal ve uygulamalı bir alanı genişletmek gerektiğini düşünen herkesin yerel yönetim seçimleri öncesinde belediyelere, kentlere ve kentlilere bu gözle ve bu arayışla bakmasındaki yararın altı çizilmelidir.

Katılımcı demokrasiyi kendimiz için, bütün kentliler için, ülkemizin insanları için ve iklim değişikliği sürecine girmiş dünyanın bütün halkları için önemsememiz gerekiyor. Katılımcı süreçlerin bazen çok zor bazen verimsiz bazen olağanüstü sabır gerektiren belki kısa erimde hiçbir getirisi/ kazanımı olduğunu göremeyeceğimiz bir süreç/ bir arayış olabileceğini biliyorum.

Bununla birlikte Türkiye’nin, dünyanın içinde bulunduğu durumu ve hiçbir şey yapılmazsa varabileceği yeri/ yerleri ve durumları düşündükçe zorluklarına rağmen ve olumlu hiçbir ödülü olmasa da daha iyi bir seçenek düşünemediğimden katılımcı demokrasi için çabalamaktan başka bir yol öneremiyorum.

Çünkü başaramazsak bile katılımcı demokrasi uğraşında yine de bazı kazanımlar olabilir:

Bireyler, küçük veya büyük topluluklar,

- Ümitsizliğe kapılmadan ve kimseden bir şey (özellikle izin) istemeden, bütünüyle kendi inisiyatifleriyle ve kendi birikim ve becerileriyle bulundukları mahallede veya kentte, işyerinde hatta kendi ailelerinde yaratıcı bir yeni oluşum başlatabilirler,
- Kendisi, yakın çevresi ya da kamusu için çabalamak, özgüvenlerini, kendilerine duydukları saygıyı artıracak için edilgen konumdan etken konuma geçmenin doyurucu iç zenginliğini yaşayabilirler,

- Demokratik ve özgürlükçü bir ülkede, kentte yaşamasak bile böyle özellikleri olan bir alan (belki bir vaha/ ütopya vb.) yaratmanın daha dayanışma içinde yalnızlıktan ve yabancılaşmalardan uzak bir kolektivitenin içinde olmanın sağlayacağı avantajları kullanabilirler,
- Daha önce yapmadığı tartışmaları yaparken, daha önce alınmasına katkıda bulunmadığı kararları alırken ve alınan kararları uygularken her birey ya da kolektivite bir şeyler öğrendiğini, eğitiminin işlevsel biçimde geliştiğini, başlangıçtaki bilgi konumunun ötesine geçebildiğini yeni şeyler söyleyebilirler,
- İş bölümünün ve kompartımanlara ayrılmış yaşam rutinlerinin ötesinde herkesin elinden geldiği kadar başka işleri yapabileceğini görebilir ve kendi becerilerindeki çeşitlenmenin nasıl çoğaltıcı olduğunu algılayabilirler,
- Oldukça homojen ve hemen herkesin paylaştığı öğeleri bulunan toplumsal kültürel bir dünyadan çıkarak çeşitlenmiş, çok renkli ve çok boyutlu, önceden tanımadığı halde tanıdıkça zenginleştirici yönlerinin getireceği yeni düşünme ve eylem boyutlarını deneyimleyebilirler, kendisi gibi olmayanlarla bir araya gelerek kültürel alış-veriş alanını/ dünya görüş açısını genişletebilirler,
- Kişisel kazanımlardan çok toplumsal/ kamusal bir kazanımın veya kazanımı için mücadelenin, dönüştürücü ve çok daha güçlü bir tatmin sağlayan yönünü tanıyabilir ve geliştirebilirler, paylaşılmış bir ortak çabanın, ortak gönencin ve başkalarıyla eşitlenerek zenginleşmenin onurunu elde edebilirler vb.

ve böylece içinde kısıtlanmış gibi duyumsadığımız cendereyi/ istila edici dogmayı ve despotik demokrasiyi (ya da seçimli diktatörlüğü) sarsan, en azından rahatsız eden bir mecra açabileceklerdir.

Katılımcı demokrasi için yapılacak bütün arayışlar hemen ve herkesin kendi bilgisine/ hünerine göre başlatacağı kıvılcımlarla karanlığı delebilecek/ aydınlatabilecek güçte olabilir.

Bu keşfedici çaba, kamusal alanın nasıl kurulacağı ve nasıl olmasını istediğimizle ilgili bir arayış olacağı için, herhangi bir yerden, herhangi bir zamanda ve biçimde, herhangi bir esprinin demokrasisine göre biçimlenebilecek bir serüven olarak da düşünülebilir.

Akın Atauz